

ANA BENE,
ELEONORA COFAS

Contribuția maselor populare
bucureștene conduse de P.C.R.
la sprijinirea politică guvernului
revoluționar-democratic
în perioada august 1945 —
ianuarie 1946

Instaurarea la 6 martie 1945, a guvernului revoluționar-democratic presidat de dr. Petru Groza, a creat în viața social-politică a României, o situație inedită determinată pe de o parte de existența unui guvern impus și susținut de masse, pe de altă parte de existența monarhiei care în planul puterii reprezenta forțele retrograde, fiind investită cu importante prerogative, exercitarea cărora se răsfringea însăși asupra activității guvernului.

După 6 martie 1945, partidele politice burgheze, înfrânte în bătălia pentru putere, sprijinile activ de cercurile reacționare din Occident și-au intensificat acțiunea de regrupare a forțelor pentru a lupta cu mai multă eficiență împotriva guvernului democrat. Referindu-se la poziția adoptată de P.N.T. față de guvernul instaurat la 6 martie, N. Penescu, fost secretar general al acestui partid arăta că partidul „trecând în opoziție după 6 martie 1945 a luat față de guvernul Groza o atitudine de luptă”¹. Încă de la începutul lunii aprilie, liderii P.N.L. și P.N.T. în urma vizitelor făcute la palat au ajuns la concluzia că „factorul constituțional ar avea în vedere importante schimbări ce se vor produce în viața politică internă”².

Simultan cu lucrările conferinței de la Potsdam partidele de opoziție și-au intensificat activitatea antiguvernamentală. Au loc întrevederi între Iuliu Maniu, C. I. C. Brătianu și Barbu Ștefănescu, apoi cîteva audiente la rege în care aceștia demonstrează că după hotărîrea de la Potsdam „este rîndul Coroanei să ia inițiativa și uzind de prerogativele constituționale să treacă la instaurarea noului guvern”³.

Reacționarea și-a pus mari speranțe în atragerea armatei, a elementelor de dreapta ale P.S.D. și a unor reprezentanți ai P.N.L. — Gh. Tătărăscu. În comunicatul biroului operativ central al F.U.M. dat publicității la 10 iunie 1945, se scoate în evidență că unitates dintre comuniști și social-democrați a dus la consolidarea democrației în România și la combaterea necruțătoare a unei lîri reacționare de subminare a regimului⁴. În

¹ Arhiva Comitetului Central al Partidului Comunist Român, fondul nr. 104, dosar nr. 9152, fila 444, Cl. Gh. Tuțui, Gh. Ionîță, Anii izmaliușoi și luptei pentru Rep. Română, Edit. militară, București, 1978, p. 45.

² Gh. Tuțui, M. Popa, Hohenzollerini în România, București, Edit. politică, 1962, p. 79—80.

³ Arhiva Institutului de studii istorice și social-politice de pe linia C.C. al P.C.R., fondul nr. 17, dosar nr. 382, fila 2, Cl. Gh. Tuțui, Gh. Ionîță, op. cit., p. 53.

⁴ „Libertatea”, 11 iunie 1945.

legătura cu poziția P.N.L. este semnificativă declarația făcută de Gh. Tătărescu la Congresul general al P.N.L. (1 iulie 1945) cînd arăta despre colaborarea din guvern care se facea „într-o totală incredere și prietenie din ce în ce mai crescîndă”⁷, precum și precizarea că P.N.L. „consideră necesară colaborarea și în viitor”⁸. Acțiunile guvernului revoluționar-democratic, au determinat reacțunea că, în iulie-august 1945, să-și concentreze activitatea în vederea îndepărterii acestui guvern. Acțiunea forțelor reaționare din țară era conjugată cu cea a cercurilor imperialiste occidentale. Legătura partidelor burghese de opoziție cu grupările cercurilor occidentale, apare evidentă și din moțiunea P.N.T. din 4 august 1945, în care se pornea de la un factor extern și anume că guvernul condus de Petru Groza „nu este recunoscut nici pînă astăzi”, trăgindu-se concluzia că este necesară demiterea lui.

Demonstrația bucureșteană din 23 August 1945.

După discuțiile purtate în zilele de 19 și 20 august de rege cu președintele Consiliului de Miniștri și ministrul de externe referitor la notele remise de S.U.A. și Anglia prin care accesia apreciau guvernul ca nereprezentativ, la 21 august regele a întîlnit reprezentanților politici ai U.R.S.S., S.U.A. și Marii Britanii scrisori în care cerea sprijinul acestora în demiterea guvernului Groza. După această dată regele refuză să mai aibă legături cu guvernul scontînd pe faptul că „Groza va ceda cu siguranță”, că guvernul trebuie să demisioneze. În aceste imprejurări se înveste în raporturile guvernului cu monarhia o criză politică cunoscută sub numele de greva regală.

Forțele revoluționare conduse de P.C.R., au acționat pentru ca ruptura dintre cei doi factori ai puterii să nu se adinească și nici regele să nu poată frîna procesul revoluționar. Astfel, întreprind acțiuni de masă pen-

⁷ „Drapelul”, 3 iulie 1945.

⁸ Ibidem, 9 august 1945.

⁹ „România liberă”, 4 august 1945.

tru sprijinirea guvernului, demascind în același timp planurile reacțiunii. Un moment important folosit de forțele revoluționare pentru a încerca o reconciliere între guvern și rege, dar și pentru precizarea pozițiilor lor față de problemele interne și externe la ordinea zilei 1-a constituit sărbătorirea primei aniversări a zilei de 23 August 1944 în condițiile în care regele se retrage demonstrativ la Sinaia, refuzând să participe. Cu prilejul intrunirilor festive organizate la atelierele Grivița, Malaxa, S.T.B., I.O.R., Gaz și electricitate, Moșiornița, Tăbăcăria națională, Apaca, Lemătre, Dacia traiană și. a. au fost prezentate semnificațiile acestei sărbătoriri, succesele guvernului dr. Petru Groza. Adunările s-au încheiat cu votarea unor moțiuni de atașament față de guvern.⁸

Referindu-se la manifestările care au avut loc în București și în țară în ajunul și în ziua de 23 August 1945 ziarul *Scîntea* scria: „Nu există nici o cale de întoarcere înspre ceea ce a fost. Poporul nostru vrea să pășească înainte și va zdobi pe aceia care i se vor pune în cale”⁹.

Parada din ziua de 23 August, în care au participat armata, formațiile de luptă patriotică, muncitorii, intelectuali a fost încă un mijloc prin care bucureștenii și-au exprimat simpatia față de guvernul revoluționar-democratic.¹⁰

Analizând, la 24 august, situația creată, guvernul sprijinindu-se pe măsuri populare, dar și pe reprezentanții tuturor grupărilor politice din guvern, răspunde ferm regelui că „este hotărît să rămână neclintit la postul său pentru a continua și desăvîrși opera constructivă începută la 6 martie 1945”¹¹.

Noua provocare a reacțiunii se producea în momentul în care astăzi economia țării cit și cea a Bucureștiului, trecea printr-o perioadă dificilă. Situația economică a țării era grea. Față de 1939 industria metalurgică a țării scăzuse cu 60%, cea de cărbuni cu 50%, cea a lemnului cu 75%, de țigăi cu 40%, ulei vegetal cu 75%. Industria bucureșteană reproducea sfidarea situației dificile a economiei României cu unele acente mai grave, determinate de atitudinea ostilă reconstrucției adoptată de unii patroni și incurajată acum de gestul regelui. La toate acestea se adaugă greutățile extrordinare privind aprovisionarea capitalei cu alimente și lemn, criza de locuințe, izbucnirea unor epidemii de tifos exantematic, scarlatină, poliomielită. Aprovisionarea pe cale oficială, asigura cantități reduse de produse alimentare față de necesități, unei populații ce crescuse în raport cu perioada antebelică cu o jumătate de milion de locuitori. Zierele oglindesc situația dramatică în care se găseau bucureștenii: În luniile iulie-august, timp de două săptămâni, capitala este lipsită de pâine.¹² Prețul produselor alimentare, înregistrează o creștere extraordinară, de 7–10 ori mai mare decât în 1944, de la 20 la 291 de ori mai mare decât în 1938 și mult mai mare decât media pe țară.¹³ Activitatea

⁸ „Scîntea”, II, nr. 369, 24 august 1945.

⁹ Ibidem, 26 august 1945.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Muzeul de istorie a municipiului București (în continuare M.I.M.B.), inventar 8124, manifestul „Guvernul rămîne la postul său”.

¹² „Scîntea”, II, nr. 311, 27 august 1945.

¹³ „Revista muncii”, nr. 1, noiembrie 1945.

economatelor nu rezolvă decât în măsură redusă necesitățile salariaților, lipsea produselor pe piață oficială determinând inflorirea așa zis „la negru” de unde speculații obțin venituri exorbitante. În ajunul sărbătorii unui an de la reorganizarea mișcării sindicale, au loc în întreprinderile capitalei un număr important de adunări, cu prilejul cărora au fost votate alte moțiuni de solidaritate cu guvernul: „ vom continua cu și mai mare hotărire — se spune în moțiunea muncitorilor

Ajunsă provocătoare de la 2.XI.1945, următoarea conflictă obiectivă a revoluției ar fi să se extindă cîmpul săgeatorilor împotriva adunărilor de muncă și funcționarilor de la uzinele 23 August—Malaxa, pentru sprijinirea guvernului dr. Petru Groza și pentru aplicarea legilor economice fiind astfel un trai mai bun întregului popor.¹⁴ Moțiuni asemănătoare au fost votate cu prilejul adunărilor de la Lemaitre, C.F.R.—Grivița, Gălexi, Apaca, Talpa și.a.¹⁵ Comisia locală a sindicatelor unite din București cheamă pe toți oamenii muncii la marea reuniune ce va avea loc în Piața Națiunii.¹⁶ Mitingul sărbătoririi unui an de la reorganizarea sindicală exprimă și sprijinul neprecupește pentru guvernul dr. Petru Groza.¹⁷ În preajma sărbătoririi unei jumătăți de an de la instaurarea guvernului Groza, publicarea Comunicatului guvernului prin care acesta își exprimă hotărîrea de a rămîne la postul său a declanșat un nou val de acțiuni

¹⁴ „Scîntie”, II, nr. 317, 3 septembrie 1945.

¹⁵ „Scîntie”, II, nr. 319, 6 septembrie 1945.

¹⁶ Ibidem, nr. 316, 2 septembrie 1945.

¹⁷ Ibidem, nr. 317, 3 septembrie 1945.

în întreprinderile bucureștene, 4.000 de muncitori ceferiști trimiț cu acest prilej o moțiune în care își arată hotărîrea de a lupta pentru zdrobirea definitivă a reacționii.²⁸

La specia F.N.D., lansat cu prilejul zilei de 6 septembrie, masile de muncitori, târani, intelectuali, negustori, meseriași sunt chemate să sprijine prin fapte, prin acțiuni concrete guvernul dr. Petru Groza.²⁹

În ziua de 6 septembrie 18 delegații ale întreprinderilor industriale se prezintă la președinția Consiliului de miniștri pentru a-și exprima încrinderea în guvern. Aceștia reprezentau 273 mil muncitori sindicalizați, aproape jumătate de membri de sindicat din țară.³⁰

Seria amplă a acțiunilor de sprijinire a guvernului dr. Petru Groza continuă : cetățenii circumscriptiei F.N.D. din toate sectoarele capitalei se întrunesc în sălile Dacia, Dalles, Odeon, în stadiul C.F.R. Giulești, grădina Astoria. Cu acest prilej vorbește reprezentanți ai P.C.R., P.S.D., tineretului, femeilor. La adunarea desfășurată în sala Dalles din partea P.C.R., vorbește Nicolae Ceaușescu secretar al sectorului I Galben, care demasca politica reacționii, complicitatea ei în situația creată.³¹

Alături de masile populare bucureștene, intelectualii își exprimă sentimentele de simpatie față de guvern cu prilejul Congresului Uniunii artiștilor, scriitorilor și șalariașilor. La 22 septembrie, printre un document ce a stîrnit un larg eou în țară, intelectuali bucureșteni dintră care amintim pe C. I. Parhon, C. Stoilev, Al. Rosetti, M. Sadoveanu, Cezar Petrescu, G. Călinescu, E. Condurachi, Z. Stancu aderă la impresionanta manifestare a solidarității cu guvernul.³²

În grădina Radio-Progres de pe fostul bulevard Elisabeta, are loc tot în luna septembrie, întrunirea funcționarilor primăriei și a sectoarelor municipiului București, cu prilejul căreia în moțiunea votată acestia își exprimă hotărîrea de a sprijini guvernul revoluționar-democratic.³³

Identificându-se cu interesele maselor populare, armata răspunsind apelului primului ministru „de a nu se descuraja de măruntile intrigărilor treacătoare” răspunde prin generalul C. Vasiliu-Răscănu : „Armata v-a înțeles. Ea știe că lucează pentru binele poporului. Armata nu va ataca poporul ci-l va apăra”.³⁴

La amplele acțiuni politice ale maselor bucureștene, trebuie să adăugăm acțiunile concrete, practice, de redresare a economiei capitalei. Acestea au reprezentat răspunsul ferm, concret al muncitorilor și inginerilor bucureșteni unor manevre ale reacționii, care pe acest plan prin deținerea pîrghilelor economice, încercau să zădărnică inițiativele guvernului. Adunările oamenilor muncii, se încheiau întotdeauna cu moțiuni care cuprinduse angajamente concrete de mărire a producției, de crearea unui număr crescut de echipe de soc, de evitare a inchiderilor unor întreprinderi. Comitele de fabrică sesizează încercările de salopaj, intervin pentru obținerea materiilor prime necesare, mobilizează oamenii muncii

²⁸ Ibidem, nr. 319, 6 septembrie 1945.

²⁹ Ibidem, nr. 320, 7 septembrie 1945.

³⁰ Ibidem, nr. 320, 7 septembrie 1945.

³¹ Ibidem, nr. 323, 10 septembrie 1945.

³² Ibidem, nr. 336, 26 septembrie 1945.

³³ „Gazeta municipală” nr. 684, 9 septembrie 1945.

³⁴ „Scînteia”, II, nr. 310, 26 august 1945.

pentru găsirea unor înlocuitori pentru unele materii prime provenite din import. La Vulcan, lipsa electrozilor pentru cuptoarele electrice de topit oțelul, amenință cu inactivitate întreaga întreprindere. Lucrind cite 20 de ore pe zi timp de 3 luni, intoxiciindu-se în timpul experiențelor cu gaze, un grup de muncitori și ingineri reușesc să înlocuiască grădul cu materie primă indigenă.²³ La uzinele Wolf, prin modificarea felului de prelucrare a robinetelor, productivitatea crește cu 233%. Tot aici prin construirea unui nou tip de cupitor rotativ, producția de fontă din primele 12 zile ale lunii septembrie este egală cu toată producția lunii august.²⁴ În industria textilă extinderea muncii în 3 schimburi duce la o creștere a producției cu 300%, industria bumbacului din București situându-se pe locul I pe țară. Intervievăți toți acești eroi ai muncii răspund că faptele lor sunt un răspuns concret la angajamentele de sprijinire ale guvernului dr. Petru Groza.

Evenimentul care domină viața capitalei și a țării de altfel, în luna octombrie a fost fără îndoială, Conferința națională a P.C.R. În perioada premergătoare acestui eveniment au loc acțiuni organizate de P.C.R., pentru lămurirea maselor asupra poziției față de evenimentele interne și externe. Între 8 și 15 octombrie în sălile Tomis, Dacia, Marna, Aida, Savoi, Trianon, au avut loc întruniri publice cu prilejul căror cadre din conducerea partidului au făcut expuneri. Manifestările au început cu acțiunea organizată de sectorul I Galben în sala Dacia, unde au vorbit Emil Bodnăraș, membru al Comitetului Central al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, secretar al sectorului I Galben.²⁵

Încă de la Conferința Regională București (10—12 august 1945) s-a remarcat că aceasta s-a orientat conform recomandării Plenarei Comitetului Central din iulie 1945, spre atacarea frontală a problemei majore a momentului: refacerea economică. Analizând felul în care comuniștii regionali București întâmpină Conferința Națională, Miron Constantinescu — secretarul regional — subliniază că s-au obținut succese remarcabile la C.F.R., Gaz și electricitate, prin redeschiderea fabricii Titan-Ciment, continuarea producției la Quadrat, prin creșterea producției în mod spectaculos în industria textilă. Toate acțiunile întreprinse de partid au determinat creșterea prestigiului său, făcind ca spre el să-și îndreppte pașii un număr mare de producători de bunuri materiale. Organizația regională București a crescut în octombrie 1945 față de august 1945 în medie cu 50%, în multe din întreprinderile bucureștene înregistruindu-se creșteri care depășesc cifra medie.²⁶ Această creștere demonstrează elocvent că în rîndul populației bucureștene P.C.R. cîștigă o influență covîrșitoare.

Conferinței Naționale ale cărei lucrări încep la 16 octombrie 1945, li sunt adreseate numeroase telegrame și moțiuni ale muncitorilor bucureșteni prin care aceștia exprimă adeziunea politiei P.C.R., și dedică succesele obținute în producție.²⁷

²³ Ibidem, nr. 336, 26 septembrie 1945.

²⁴ Ibidem, 8 octombrie 1945.

²⁵ Ibidem, nr. 347, 8 octombrie 1945.

²⁶ Ibidem, nr. 354, 17 octombrie 1945.

²⁷ Ibidem, nr. 356, 19 octombrie 1945, nr. 359, 22 octombrie 1945, 360, 26 octombrie 1945.

Lucrările Conferinței Naționale, documentele partidului prezentate cu acest prilej reprezintă prin complexitatea problemelor analizate, prin bogăția ideilor și claritatea orientării documente care contribuie la îmbogațirea teoriei socialismului științific. Referindu-se la situația creată Raportul la Conferința Națională aprecia greva regală „drept o manevră brutală îndreptată împotriva guvernului democratic”.

În patrimoniul Muzeului de istorie a municipiului București se găsesc, alături de alte mărturii la care ne-am referit anterior și un registru cu procese verbale ale adunărilor generale ale muncitorilor și ale comitetului de fabrică de la întreprinderea Dumitru Voina din perioada 31 august 1944 — 23 noiembrie 1948.²¹ La perioada analizată în prezentă lucrare, se referă 15 documente. Ca element dominant al acestora este adeziunea totală a muncitorilor la politica guvernului dr. Petru Groza „în jurul căruia vom forma un zid de granit de care se vor izbi toate incercările reacțiunii”.²² Realizările guvernului dr. Petru Groza sunt scoase în evidență prin raportarea lor la situația generală internă și internațională și prin comparații sugestive critice referitoare la guvernările anterioare ale partidelor istorice.²³ Se subliniază că în ciuda greutăților evidente realizările guvernului revoluționar democratic se reflectă și în viața muncitorilor din fabrica Dumitru Voina. Asemenea unui seismograf sensibil documentele reflectă modificările și frântările sociale, indicând spre exemplu acțiunile provocatoare de genul celor de la 8 noiembrie 1945.²⁴ Comitetul sindical al fabricii se preocupă îndeaproape de educația politică a maselor de muncitori: se prezintă în fața lor momente din epopeea eroică a poporului român, răscoala de sub conducerea lui Gh. Doja, Horea, Cloșca și Crișan, figurile intrate în legendă ale lui Tudor Vladimirescu și Nicolae Bălcescu.²⁵ Se discută aprins și probleme ale contemporaneității și îndeosebi aceia a necesității acțiunii unite a clasei muncitoare în cadrul Frontului Unit Muncitoresc,²⁶ însemnată în ziua de 23 August.²⁷ Evident, adeziunea la politica guvernului dr. Petru Groza, se exprimă și prin eforturile în producție ale muncitorilor fabricii. Documentele din a doua jumătate a anului 1945, oglindesc preocupările privind aprovizionarea cu materii prime, găsirea căilor de mărire a producției²⁸ ca mijloc de refacere a țării, constituirea unor echipe de întreceri,²⁹ echipe de reconstrucție,³⁰ probleme ale disciplinelor în producție,³¹ probleme ale salarizării, propuneri de premiere a muncitorilor ce s-au evidențiat în procesul de producție. Astfel, la 19 septembrie 1945,

²¹ M.I.M.B., Registrul de procese verbale ale adunărilor generale și ale comitetului de fabrică D-tru Voina.

²² Ibidem, Proces verbal 63—78.

²³ Ibidem, Proces verbal 63, 30 august 1945, f. 44.

²⁴ Ibidem, Proces verbal 73, 13 noiembrie 1945.

²⁵ Ibidem, Proces verbal 73, 1 noiembrie 1945, f. 51.

²⁶ Ibidem, Proces verbal 63, 30 august 1945, f. 46.

²⁷ Ibidem, Proces verbal 65, 16 septembrie 1945.

²⁸ Ibidem, Proces verbal 68, 4 octombrie 1945.

²⁹ Ibidem, Proces verbal 68, 19 septembrie 1945, f. 47.

³⁰ Ibidem, Proces verbal 69, 5 octombrie 1945, f. 49.

³¹ Ibidem, Proces verbal 67, 20 septembrie 1945, f. 48, proces verbal 71, 18 octombrie 1945, f. 50.

adunarea comitetului de fabrică hotărâște premierea muncitorilor de la turnătorie,⁴² de la secția cintare pentru efortul depus în mărirea producției. Nu sunt eludate, ci dimpotrivă analizate într-un spirit critic uscat, o serie de greutăți în procesul de producție, în aprovizionarea cu materii prime, în acordarea drepturilor bănești,⁴³ în aprovizionarea cu alimente și îmbrăcăminte prin economat, în condițiile de muncă și viață ale muncitorilor. Astfel în 4 octombrie 1945 se solicită ajutor pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit ale ucenicilor care stăteau într-o încăpere de 6/10 metri cca. 40 de oameni.⁴⁴ La fiecare din aceste probleme se fac propuneri concrete indicindu-se căile de înălțurare a greutăților. O problemă de mare acuitate este preocuparea pentru ridicarea nivelului de viață, material și spiritual al muncitorilor. Se analizează la fiecare din adunările amintite problema economatului, a aprovizionării salz, asigurării mijloacelor de transport pentru realizarea acestea.⁴⁵ Posibilitățile sunt desigur modeste: astfel în adunarea comitetului de fabrică din ziua de 5 septembrie 1945 se apreciază că mărfurile nefiind suficiente pentru toti lucrătorii se vor da celor nevoiași cte 3 metri de stofă bărbătească cu 35 mil de lei, iar cea pentru femei evaluată la 26 mil lei.⁴⁶ În aceeași adunare se respinge hotărârea direcției de a se majora pretul unei mese la cantină.⁴⁷ Se adoptă hotărâri referitoare la repararea și folosirea celor două mașini ale fabricii pentru aprovizionarea economatului, asigurarea aprovizionării cu alimente și lemn pentru iarnă.⁴⁸ Se remarcă de asemenea, intervenția comitetului de fabrică pentru realizarea unei creșe pentru copii, pentru împărtăierea echitabilă a produselor economatului, pentru îmbunătățirea hranei la cantină.⁴⁹ Cu toate greutățile amintite un loc important ocupă preocuparea pentru ridicarea nivelului de cunoștințe prin crearea unei școli de alfabetizare, cumpărarea unor cărți pentru biblioteca, organizarea unui festival artistic.⁵⁰ Prin dorința de a menține în guvern o atmosferă de înțelegere și porning de la realitățile existente, guvernul democrat a evitat pe cît posibil adoptarea unor măsuri care ar fi lezat direct monarhia. Prerogativele regale și uzanțele între rege și membrul guvernului au fost respectate cu atenție, universările și comemorările legate de numele regelui și de istoria monarhiei sărbătorite oficial. Însuși șeful guvernului declară: „Nei suntem cu regele. Cintăm și ne descoperim, cind se cintă lumanul regal. Dar să nu se acopere nimănii sub mantia regală și nici să nu facă nicio să din rege pentru partidul lui”.⁵¹

⁴² Ibidem, Proces verbal 66, 19 septembrie 1945, f. 47.

⁴³ Ibidem, Proces verbal 66, 19 septembrie 1945, f. 47; proces verbal 76, 16 octombrie 1945, fila 48, proces verbal 74, 14 noiembrie 1945, f. 51.

⁴⁴ Ibidem, Proces verbal 68, 4 octombrie 1945, f. 48.

⁴⁵ Ibidem, Proces verbal 66, 19 septembrie 1945, f. 47; proces verbal 76, 16 octombrie 1945, f. 48.

⁴⁶ Ibidem, Proces verbal 64, 5 septembrie 1945, f. 46.

⁴⁷ Ibidem, Proces verbal 64, 5 septembrie 1945, f. 46.

⁴⁸ Ibidem, Proces verbal 66, 19 septembrie 1945, f. 47; proces verbal 67, 20 septembrie 1945, f. 48; proces verbal 76, 16 noiembrie 1945, f. 51.

⁴⁹ Ibidem, Proces verbal 72, 30 octombrie 1945, f. 50.

⁵⁰ Ibidem, Proces verbal 68, 4 octombrie 1945, f. 48; proces verbal 72, 75, 23–29 octombrie 1945, f. 50; proces verbal 75, 15 noiembrie 1945, f. 52.

⁵¹ Dr. Petru Groza, Discurs la marea adunare a Frontului Flăgorilor din județul Hunedoara, Deva, 2 decembrie 1945, în Reconstrucția României, București, 1946, p. 286.

Eșecurile suferite de reacțiune în acțiunile anterioare de a provoca căderea guvernului, au determinat cercurile reaționare să uzeze de o soluție extremă — folosirea forței pentru răsturnarea lui. Astfel, au fost puse la cale și s-au desfășurat manifestațiile monarhistice cu caracter huliganic de la 8 noiembrie 1945. În timp ce membrii guvernului participau la TeDeumul oficiat la Patriarhie, cu prilejul zilei regelui, grupuri de huligani au atacat cu arme de foc instituții de stat, sediile ale organizațiilor democratice, devastând magazine și maltratând cetățeni pașnicini¹¹. Forțele democratice au dat o ripostă fermă acestor provocări. În capitală au avut loc o serie de mitinguri de solidaritate cu guvernul, iar cu prilejul înmormântării victimelor provocărilor reaționare au participat 750 de mii de cetățeni care au cerut pedepsirea vinovaților exprimindu-și încă odată adeziunea la politica guvernului revoluționar democratic¹². Deși era evidentă atitudinea regelui departe de a se situa pe poziția unui arbitru imparțial a luptei dintre partide, și care dimpotrivă, acționa împotriva regimului democrat popular, cele două partide munclor este P.C.R. și P.S.D. își reafirmă hotărîrea de a conlucra cu monarhia. În declarațiile adoptate după 8 noiembrie, cele două partide politice reafirmindu-și caracterul lor de partide republicane își arătau intenția de a conlucra cu monarhia, aceasta din urmă condiționată de atitudinea regelui față de dezvoltarea democratică a țării. În același timp ele constituiau și un avertisment dat regelui care se îndepărtașe de linia stabilită de colaborare cu forțele democratice.

În aceste momente, de grele frântări pentru țară, la Moscova se desfășurau lucrările Conferinței ministrilor de externe ai U.R.S.S., S.U.A. și Marii Britanii care, luând în discuție scrisoarea regelui Mihai din 21 august, recomandă statului român includerea în rîndul membrilor guvernului a unui reprezentant din P.N.T. și P.N.L. și organizarea în cel mai scurt timp a alegerilor pe baza votului universal și secret. Comisia alături alcătuitură din reprezentanții celor trei mari puteri scoase la București pentru a urmări aplicarea hotărîrilor, solicitând pe primul ministru dr. Petru Groza să ducă tratative cu cele două partide istorice în vederea întregirii cabinetului. După numirea celor doi reprezentanți în funcția de miniștri secretari de stat, la 7 ianuarie 1946 regele reia legăturile cu guvernul și-n felul acesta conflictul dintre factorul constituțional și guvern — expresie a contradicțiilor dintre conținutul puterii instaurate la 6 martie 1945 și forma de stat monarhică — a luat sfîrșit în favoarea regimului democrat. Eșecul „grevei regale” a reprezentat un important succes al forțelor democratice, a poziției ferme adoptate de P.C.R. și de guvern.

Perioada august 1945 — ianuarie 1946 a reprezentat un moment de maximă inclemțare a celor două grupări de forțe: progresiste și reaționare. Masele populare bucureștene s-au situat ca întotdeauna în decursul multisecularului istoric al acestor pămînturi de partea forțelor pur-

¹¹ În cursul ciocnirilor din rîndul forțelor democratice au căzut 14 morți și au fost răniți 65 de persoane. Au murit Ion Hâlmăgeanu, Ios. Șulea, Emilia Irsa, Ion Floruță, C-tin Beu, Isac Mendel, C-tin Chețu.

¹² „Scinteia”, 12 noiembrie 1945.

tătoare ale progresului. Contribuția lor la menținerea și întărirea poziției guvernului revoluționar democratic dr. Petru Groza a avut incontestabil o importanță covîrșitoare.

La contribution des masses populaires bucarestoises dirigées par le Parti Communiste Roumain à l'appui de la politique du gouvernement révolutionnaire démocratique dans la période d'Août 1945 à Janvier 1946

RÉSUMÉ

L'article traite de l'attitude des masses populaires bucarestoises à l'égard du gouvernement révolutionnaire-démocratique présidé par dr. Petru Groza, dans la période d'Août 1945 à Janvier 1946, lorsque la crise politique connue comme "la grève royale" apparaît dans les rapports du gouvernement avec la monarchie. Les forces révolutionnaires dirigées par le Parti Communiste Roumain ont agi pour que la rupture entre les deux facteurs du pouvoir s'approfondisse plus et que le roi ne puisse pas freiner le processus révolutionnaire. Les masses entreprirent de nombreuses actions pour aider le gouvernement, en démasquant en même temps les plans de la réaction.

Des événements comme le premier anniversaire de la révolution de libération sociale et nationale antifasciste, le 23 Août 1945, une année passée depuis la réorganisation du mouvement syndical, la Conférence Nationale d'Octobre 1945 représentent pour les masses populaires bucarestoises de pair avec le peuple entier des occasions pour exprimer l'adhésion à la politique du gouvernement révolutionnaire démocratique.

On fait l'analyse de tous les facteurs qui ont caractérisé la situation sociale-politique et économique de cette période, les possibilités de solutionner les problèmes vitaux du redressement économique, édilitaire-urbaniste, de l'approvisionnement de la population avec des produits de première nécessité.

L'issue de la crise politique, un moment de tension extrême entre les deux groupements de forces, fut en faveur de la première. Les masses populaires bucarestoises ont eu une contribution importante au maintien et à la consolidation du gouvernement révolutionnaire démocratique sous la direction de dr. Petru Groza.